

การจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุ
เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1
Organizing Creative Art Activity Experiences from Materials
to Promote Spatial Abilities of Early Childhood Children Kindergarten Year 1

เตือนใจ ผางคำ¹ และสุพาภรณ์ เข้มมา²

Tuenjai Phangkham¹ and Supaporn Khemma²

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์¹

Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University¹

โรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์²

Chusinthongpraditanusorn school²

Corresponding Author, E-mail: tuenjai.pha@pcru.ac.th¹,

supaporn02012525@gmail.com²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1/2 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1/2 จำนวน 22 คน แบ่งเป็นชาย 11 คน หญิง 11 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ สังกัดกรุงเทพมหานคร ใช้แบบแผนการวิจัยแบบการทดสอบก่อนและทดสอบหลังทดลอง One - Group Pretest - Posttest Design การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นห้องที่ผู้วิจัยเป็นครูประจำชั้น ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ คือ 1) คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1 2) แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 3) แบบประเมินเชิงปฏิบัติวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมติฐานโดย t-test แบบ Dependent Sample

ผลการวิจัยพบว่า

หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1/2 โรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความสามารถ

ได้รับบทความ: 27 พฤศจิกายน 2567; แก้ไขบทความ: 25 กุมภาพันธ์ 2568; ตอรับตีพิมพ์: 1 มีนาคม 2568

Received: November 27, 2024; Revised: February 25, 2025; Accepted: March 1, 2025

ด้านมิติสัมพันธ์สูงขึ้น โดยมีคะแนนหลังการจัดกิจกรรมสูงขึ้นกว่าก่อนจัดกิจกรรม ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $t = 22.37$)

คำสำคัญ: ศิลปะสร้างสรรค์, ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์, เด็กปฐมวัย

Abstract

Research time this is intended to Compare the spatial abilities of Early childhood children, Kindergarten Year 1/2, before and after organizing experiences in creative art activities from materials. The target group used in the study is 22 male and female students aged 4-5 years, kindergarten year 1/2, divided into 11 males and 11 females, who are studying in the second semester of the 2023 academic year at Chusinthong Pradit Anusorn School. Thung Khru District Office Under Bangkok Using a research design of pre-test and post-test, One - Group Pretest - Posttest Design, the sample group was obtained using the method. Select Purposive Sampling because this is the room where the reporter is the homeroom teacher. In this research, tools were used: 1) a manual for organizing creative art activities from materials to promote spatial abilities of early childhood children. Kindergarten Year 1 2) Plan for organizing creative art activities to promote spatial abilities of early childhood children. Kindergarten Year 1 and 3) Practical assessment to measure spatial abilities of early childhood children. Kindergarten Year 1. Statistics used in data analysis include mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.) and hypothesis testing by t-test, Dependent Sample.

The research result found that:

After organizing creative art activities from materials Early childhood children, kindergarten year 1/2 school Chu Sinthong Pradit Memorial Thung Khru District Office Under Bangkok Have higher spatial abilities. with scores after organizing the activity higher than before organizing the activity which is significantly different at the .01 level (t value = 22.37).

Keywords: Creative Arts, Spatial Abilities, Early Childhood

1. บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนการศึกษา แห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย และกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเด็กให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญสอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน มีจุดมุ่งหมายพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างเป็นองค์รวม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนั้นการวางรากฐานชีวิตจึงต้องเริ่มตั้งแต่ปฐมวัยเพราะเป็นช่วงวัยที่เด็กมีพัฒนาการทุกด้านเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วต่อเนื่องกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการด้านสติปัญญาจะสูงสุด ดังที่ บลูม (Bloom) ได้กล่าวไว้ว่า สติปัญญาของเด็กเมื่ออายุ 1 ปี จะพัฒนาร้อยละ 20 เมื่ออายุ 4 ปี จะพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 และเมื่ออายุ 6 ปี สติปัญญาของเด็กจะพัฒนาเป็น ร้อยละ 75 และเพียเจต์ (Piaget) ยังได้กล่าวว่า พัฒนาการทางสติปัญญาประกอบไปด้วยความสามารถในการคิด การใช้ภาษา การสังเกต จำแนกเปรียบเทียบ จำนวน มิติสัมพันธ์ โดยเฉพาะความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กอย่างมาก (สุตใจ คำเขียว, 2563)

มิติสัมพันธ์เป็นความสามารถหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อมนุษย์ ด้วยมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการจัดวาง การจัดเก็บของใช้ การเคลื่อนที่ไปยังตำแหน่งต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งการประกอบสิ่งของต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทั้งหมดนี้ต้องอาศัยความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ซึ่งเป็นความสามารถทางเชาว์ปัญญาด้านหนึ่งที่สะท้อนถึงความสามารถในการทำงานของสมองซีกขวา เกี่ยวกับจินตนาการ การสร้างมโนภาพ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่าง รูปทรง ตำแหน่ง และมิติในระนาบและมุมมองต่าง ๆ รวมทั้งความสัมพันธ์ของวัตถุที่มีการคงที่และเคลื่อนที่ ซึ่งความสามารถด้านนี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้และความสามารถด้านอื่น ๆ มากมาย (แพรวดา เทียวทศเศรษฐ์, 2561) นอกจากนี้ เยาวรัตน์ รัตนธรรม (2561) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ว่า คนที่มีทักษะด้านมิติสัมพันธ์จะมีความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ว่าง สถานที่และเวลา สามารถมองเห็นความเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ และสามารถวาดมโนภาพของความเชื่อมโยงให้เกิดขึ้นในใจและถ่ายทอดให้คนอื่นรับรู้ได้อีกทั้งมิติสัมพันธ์ยังเกี่ยวข้องกับชีวิตของเรา ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งต้องรู้ทิศทาง ตำแหน่ง ระยะเวลา พื้นที่ เป็นต้น สอดคล้องกับ ธงชัย สิ้นทรัพย์ทวีคุณ (2564) ที่สรุปว่าความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เบื้องต้นจะเป็นพื้นฐานแห่งการเรียนรู้ตัวหนังสือและยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาด้านการรับรู้ (Perspective) ในการจำแนกความแตกต่าง การเข้าใจลักษณะของวัตถุ ขนาดมิติ การเคลื่อนที่ ดังนั้นการปลูกฝังให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้กิจกรรมด้านมิติสัมพันธ์จึงมีความสำคัญและส่งผลต่อพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็ก

การพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ครูสามารถจัดกิจกรรมที่让孩子ลงมือปฏิบัติกิจกรรมโดยใช้ประสาทสัมผัส เปิดโอกาสให้เด็กได้สังเกตรูปร่าง รูปทรงพื้นที่ของวัตถุ และจัดกระทำกับวัตถุในตำแหน่ง ทิศทางต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้เด็กมีการพูดคุยเกี่ยวกับวัสดุ วิธีการ พร้อมกับครูให้คำแนะนำ แก้ไข จะทำให้เด็กมีคลังศัพท์ที่เกี่ยวกับมิติสัมพันธ์มากขึ้น ซึ่งกิจกรรมหนึ่งคือกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ ค้นพบและทดลองกับสื่ออุปกรณ์ จนเกิดความเข้าใจ สามารถแยกแยะ เปรียบเทียบ และจินตนาการภาพวัตถุแบบ 3 มิติขึ้นในใจได้ กระบวนการเหล่านี้จะทำให้เด็กมีประสบการณ์กับวัตถุต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมากขึ้นและส่งผลให้เด็กมีความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์เพิ่มขึ้น (แพรวดา เตียวทศเศรษฐ์, 2561) นอกจากนี้กิจกรรมศิลปะจากสื่อวัสดุที่หลากหลายที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติยังส่งเสริมให้เด็กคิดค้นสิ่งใหม่ สังเกตสื่อวัสดุในหลายมิติทั้งความเหมือน ความต่าง รูปร่างรูปทรง ตำแหน่งพื้นที่ของสิ่งต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วารินทิพย์ ศรีกุล (2560) ที่สรุปว่า การส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ให้กับเด็กปฐมวัยนั้นควรจัดลำดับ เนื้อหาการเรียนอย่างเป็นระบบ โดยให้เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ จำแนก แยกแยะสิ่งต่าง ๆ ฝึกให้เด็กได้สังเกตรูปร่าง รูปทรง สิ่งที่อยู่รอบตัว เพื่อเชื่อมโยงในเรื่องของขนาดพื้นที่ ตำแหน่ง ทิศทาง ระยะทาง และสอนมิติสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ การเล่นเกม ตัวต่อ เกมการศึกษา การทำแผนที่ แผนที่ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยจัดกิจกรรมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยของเด็ก

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1/2 โรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 พบว่าผลการประเมินที่ผ่านมายังไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้และเมื่อวิเคราะห์การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ครูจะออกแบบกิจกรรมโดยใช้ใบงาน การวาดภาพระบายสีเทียน การปั้น การฉีกปะ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุมีการจัดค่อนข้างน้อย จึงทำให้ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาผลการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุที่ส่งผลต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางให้ครูและผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ได้นำผลการศึกษาค้นคว้าไปประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ สังกัดกรุงเทพมหานคร ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ เด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุ 4-5 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 22 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากผู้รายงานเป็นครูประจำชั้น

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย

1. คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 36 กิจกรรม
2. แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 36 กิจกรรม
3. แบบประเมินเชิงปฏิบัติวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ประเมิน 4 ด้าน จำนวน 5 สถานการณ์ ๆ ละ 4 ข้อ รวม 20 ข้อ ดังนี้
 - ด้านที่ 1 การบอกรูปร่าง รูปทรงของวัตถุ
 - ด้านที่ 2 การบอกตำแหน่งและทิศทางของวัตถุ
 - ด้านที่ 3 การประกอบเข้าด้วยกันของวัตถุ
 - ด้านที่ 4 การแยกออกจากกันของวัตถุ

3.3 การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 เป็นเวลา 9 สัปดาห์สัปดาห์ละ 4 วัน ใช้เวลาวันละ 40 นาที ระหว่างเวลา 10.00-10.40 น. รวม 36 ครั้ง มีการดำเนินการดังนี้

1. ทดสอบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุ โดยใช้ประเมินเชิงปฏิบัติวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. ดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุ ในช่วงเวลากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ใช้เวลา 40 นาที ตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม 2566 ถึง 1 กุมภาพันธ์ 2567 โดยผู้วิจัยคอยแนะนำ ช่วยเหลือและสังเกตพฤติกรรมเด็กขณะทำกิจกรรม
3. ทดสอบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุ โดยใช้ประเมินเชิงปฏิบัติวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
4. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปวิเคราะห์ตามทางสถิติเพื่อสรุปและอภิปรายผลต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาผลการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 พบว่า เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุ มีคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ด้านการบอกรูปร่าง รูปทรงของวัตถุ ด้านการบอกความสัมพันธ์ของตำแหน่งและทิศทางของวัตถุ ด้านการประกอบเข้าด้วยกันของวัตถุและด้านการแยกออกจากกันของวัตถุ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาผลการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 พบว่าเด็กปฐมวัยมีคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สูงขึ้นกว่าก่อนจัดกิจกรรม ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ในภาพรวมมีคะแนนหลังการจัดกิจกรรมโดยเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรม เนื่องจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุเป็นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือกระทำผ่านประสาทสัมผัสกับสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่มีลักษณะ รูปร่าง รูปทรงพื้นที่ ปริมาตร ผิวสัมผัสที่แตกต่างกัน ส่งเสริมให้เด็กได้สำรวจ คิดวางแผนและปฏิบัติกิจกรรมประดิษฐ์ผลงานจากวัสดุเหล่านั้น ซึ่งในการประดิษฐ์ผลงานเด็กจะได้เรียนรู้มิติสัมพันธ์จากการกระระยะ ตำแหน่ง ทิศทาง ในการจัดวางวัสดุต่าง ๆ เพื่อประกอบเข้าด้วยกันเป็นชิ้นส่วนที่สมบูรณ์และจากการที่ได้ลงมือปฏิบัติเด็กจะเกิดการรับรู้และเรียนรู้รูปร่าง รูปทรงของวัสดุหรือชิ้นส่วนต่าง ๆ สามารถจินตนาการหรือบอกรูปร่างชิ้นส่วนย่อยที่แยกออกจากผลงานได้ ซึ่งตรงกับแนวคิดของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการกระทำ (Learning by Doing) และสอดคล้องกับ นพรัตน์ นามบุญมี (2557) ที่กล่าวว่าการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ควรจัดกิจกรรมให้เด็กมีโอกาสในการค้นพบโดยครูใช้ คำถาม กระตุ้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและการรับรู้ จินตนาการ เชิงมิติสัมพันธ์เกี่ยวกับลักษณะรูปร่าง โดยผ่านการประดิษฐ์ การวาด การวัด การมองเห็นการเปลี่ยนแปลง การจำแนกรูปเรขาคณิต และการคิดอย่างอิสระ ตลอดจนทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นพื้นฐานหรือโครงสร้างของสิ่งต่าง ๆ จะช่วยให้เข้าใจสิ่งที่เรียนได้ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ สุจิน จันทร์ศิริ (2560) ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์โดยใช้ศิลปะงานปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยอนุบาลปีที่ 3 อายุ 5-6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนอนุบาลยะลา จังหวัดยะลา จำนวน 27 คน ผลจากการศึกษาพบว่าหลังการจัดกิจกรรมศิลปะงานปั้น ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เมื่อจำแนกเป็นรายด้านมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 ด้านการบอกรูปร่าง รูปทรงของวัตถุ พบว่า หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุส่งผลให้ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ด้านการบอกรูปร่าง รูปทรงของวัตถุ มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง เนื่องจาก เด็กได้ลงมือกระทำกับ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้สังเกตความเหมือนความแตกต่าง จำแนก รูปร่าง รูปทรง สี ขนาด ผิวสัมผัสของวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในงานประดิษฐ์ผลงาน สอดคล้อง กับแนวคิดของ เพียเจต์ (Piaget) และอินเฮลเดอร์ (Inhelder) ที่กล่าวว่าเด็กเข้าใจถึงสิ่งต่าง ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับวัตถุได้ โดยการลงมือกระทำกับวัตถุโดยตรง ทั้งนี้ เพราะการรับรู้จากการคิดมโนภาพเป็นขั้นที่เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการ รับรู้ไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับวัตถุได้อย่างลึกซึ้ง โดยอาศัยโครงสร้างทาง ความคิดเกี่ยวกับวัตถุ ซึ่งเป็นความสามารถพื้นฐานของการพัฒนาทางด้านมิติสัมพันธ์ เช่น กิจกรรม “แมวเหมียว” เด็กจะได้สังเกตเห็นความแตกต่างของ รูปร่าง รูปทรง เช่น รูปวงกลม สามเหลี่ยม และรูปทรงของแกนทิกซุ รวมทั้งได้เปรียบเทียบขนาด พื้นที่ของวัสดุที่ นำมาประกอบเป็นผลงาน ซึ่ง วรัญญา ศรีบัว (2553) ที่ได้ศึกษาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยกระดุมชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยได้ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้กระดุม มีความสามารถ ด้านมิติสัมพันธ์สูงขึ้นกว่าก่อนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้กระดุมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ด้านการบอกตำแหน่งและทิศทางของวัตถุ พบว่า หลังการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุ ส่งผลให้ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ด้านการ บอกตำแหน่งและทิศทางของวัตถุ มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง เนื่องจาก ในขณะที่ทำกิจกรรม เด็กจะได้คิดประมวลผลด้วยสายตา ในการจัดวางวัตถุสิ่งของใน ตำแหน่งต่าง ๆ ได้มีการพูดคุยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ซึ่งจะต้องใช้คำศัพท์ ที่แสดงถึงตำแหน่งอยู่เสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจต์และอินเฮลเดอร์ ที่กล่าวว่า ประสบการณ์ในการมองเห็นจะทำให้เกิดการคาดคะเนเป้าหมายของการมองเห็นให้เห็น ผลและตัดสินใจตำแหน่งและทิศทางของวัตถุใดวัตถุหนึ่งได้ (วรวรรณ เหมชะญาติ, 2536 อ้างถึงใน เรือนแก้ว ยะไข, 2554) และสอดคล้องกับ ปรีชา บุญมาศ. (2551) ที่สรุปว่า ประสบการณ์ทางศิลปะของบุคคลจะช่วยพัฒนาการรู้คิดด้านรูปลักษณ์ เกิดจากการเรียนรู้ ลักษณะของสิ่งหนึ่ง เช่น เส้น สี ตำแหน่ง ทิศทาง รูปร่างต่าง ๆ และเป็นการรวบรวมข้อมูลที่ มีอยู่คือการรวมสิ่งเร้าเกิดเป็นประสบการณ์และความรู้ เช่น กิจกรรม “จรวดพุ่งไกล” เด็กจะ เรียนรู้เกี่ยวกับตำแหน่งของวัตถุ บน-ล่าง ตรงกลาง ระหว่าง จากการที่เด็กได้สัมผัสจับต้อง หยิบจับวัตถุสิ่งของจะทำให้เด็กเห็นและเข้าใจความสัมพันธ์ของวัตถุและตำแหน่งของวัตถุ

อย่างชัดเจน สอดคล้องกับ ธนารัตน์ เจือจันทร์ (2554) ได้ศึกษาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเส้นเชือก ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยภายหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเส้นเชือกในภาพรวมอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ด้านการประกอบเข้าด้วยกันของวัตถุพบว่า หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุส่งผลให้ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ด้านการประกอบเข้าด้วยกันของวัตถุมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง เนื่องจากกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุเป็นกิจกรรมที่เด็กต้องนำวัสดุหลากหลายมาประกอบเข้าด้วยกันให้เป็นรูปร่าง รูปทรง เกิดเป็นผลงานที่มีรูปลักษณะต่างกันไป เช่น “กิจกรรมทิวลิปแสนสวย” เด็กได้สังเกตว่าชิ้นส่วนประกอบของดอกไม้เกิดจากการประกอบเข้าด้วยกันของกลีบกระดาด 3 ชิ้นที่นำมาประกอบกัน เป็นต้น หรือกิจกรรม “ดอกไม้หัวใจ” เด็กสังเกตและสามารถบอกชิ้นส่วนที่นำมาประกอบเข้าด้วยกันเป็นผลงานได้ จากการลงมือปฏิบัติซ้ำ ๆ จะทำให้เข้าใจในเรื่องการรวมตัวหรือสามารถจินตนาการโครงสร้างของสิ่งต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับ ธนารัตน์ เจือจันทร์ (2554) ที่กล่าวว่า นอกจากความสามารถด้านมิติสัมพันธ์จะเป็นความสามารถที่จะส่งผลให้มนุษย์เข้าใจถึงมิติอันได้แก่ ขนาด รูปร่าง ความสูง-ต่ำ ความใกล้-ไกล พื้นที่ และปริมาตรแล้วยังช่วยให้มนุษย์เกิดจินตนาการและมองเห็นเค้าโครงหรือโครงสร้าง เมื่อเอาส่วนต่าง ๆ มาประกอบหรือรวมเข้าด้วยกันได้

2.4 ด้านการแยกออกจากกันของวัตถุพบว่า หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุส่งผลให้ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยด้านแยกออกจากกันของวัตถุ มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองเนื่องจาก ขณะที่เด็กทำกิจกรรมเด็กได้สังเกต เปรียบเทียบและรับรู้ลักษณะเดิมของวัตถุหรือชิ้นส่วนต่าง ๆ และเมื่อมีแยกชิ้นส่วนย่อยออกหรือมีการปกปิดบางส่วนของวัตถุนั้น เด็กจะยังคงจินตนาการและมองเห็นความสัมพันธ์ เชื่อมโยงของชิ้นส่วนย่อยกับโครงสร้างที่สมบูรณ์ได้ สอดคล้องกับ ธงชัย สันทรัพย์ทวีคุณ (2564) ที่กล่าวว่า ความสามารถมิติสัมพันธ์เป็นความสามารถที่จะช่วยให้มนุษย์เกิดจินตนาการและนึกเห็นภาพของส่วนประกอบต่าง ๆ เมื่อแยกออกจากกันสามารถที่จะมองเห็นเค้าโครงหรือโครงสร้างเมื่อเอาส่วนต่าง ๆ มาประกอบหรือรวมเข้าด้วยกันซึ่งความสามารถด้านมิติสัมพันธ์นี้สามารถพัฒนาได้ตั้งแต่ระดับปฐมวัย สอดคล้องกับการศึกษาของ คันธรส วงศ์ศักดิ์ (2553) ที่ได้ศึกษาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์โดยใช้พืชผักผลไม้ กับเด็กปฐมวัย อายุ 5-6 ปี โรงเรียนโชคชัยรังสิต จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์โดยใช้พืชผักผลไม้สูงกว่า ก่อนทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์โดยใช้พืชผักผลไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุ ทำให้เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองทุกด้าน โดยด้านที่มีคะแนนสูงเรียงตามลำดับคือ ด้านการบอกรูปร่าง รูปทรงของวัตถุ การบอกตำแหน่งและทิศทางของวัตถุ ด้านการประกอบเข้าด้วยกันของวัตถุ และด้านการแยกออกจากกันของวัตถุ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กเกิดประสบการณ์เรียนรู้จากการลงมือกระทำได้สังเกตสัมผัส นำวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มาประดิษฐ์ตกแต่งเป็นรูปร่าง รูปทรงที่หลากหลาย มีการจัดวางในตำแหน่งต่าง ๆ ทั้งมีการประกอบเข้าแยกออก ซึ่งจากการได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นด้วยตนเอง จึงส่งผลให้เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สูงขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ครูควรหาวิธีการประดิษฐ์ การใช้และการเก็บวัสดุอุปกรณ์ ในการทำกิจกรรมแต่ละครั้งให้เด็กเข้าใจและเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติกิจกรรม
2. ครูควรสังเกตพฤติกรรมเด็กขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมครูควรสังเกตการจัดกิจกรรมของเด็ก คอยเป็นที่ปรึกษาแนะนำให้คำชมเชยที่เป็นการกระตุ้นให้เด็กใช้ความคิดในการสร้างผลงานของตนเอง และควรสร้างบรรยากาศการทำกิจกรรมอย่างอิสระ ไม่ควรรบกวนหรือถามคำถามบ่อย เพราะอาจส่งผลต่อการคิดและการสร้างสรรค์ผลงานของเด็กได้
3. ครูควรนำเสนอสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมควรมีความหลากหลาย เพราะเด็กจะได้เรียนรู้ถึงความหลากหลายด้านรายละเอียด รูปร่าง รูปทรง ผิวสัมผัส ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างดี
4. ครูควรให้ความสำคัญกับกระบวนการทำงานที่ส่งเสริมความคิดและจินตนาการที่ถ่ายทอดลงสู่ชิ้นงานเพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง
5. ครูควรฝึกให้เด็กนำเสนอผลงานอย่างเป็นระบบ

6.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุที่มีต่อความสามารถพื้นฐานด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ การคิดวิเคราะห์ พฤติกรรมการจดจ่อใส่ใจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยจากการปฏิบัติกิจกรรมอื่น ๆ เช่น กิจกรรมประกอบอาหาร กิจกรรมการเคลื่อนไหว กิจกรรมกลองแจ้ กิจกรรมศิลปะประเภทอื่น ๆ เช่น การปั้น การพับ เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุที่เน้นการออกแบบเชิงวิศวกรรม กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุธรรมชาติ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

1. จากการศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุสังเกตพบว่า เด็กใช้ความคิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ชิ้นงานของตนเองมากขึ้น สังเกตได้จากชิ้นงานที่ประดิษฐ์มีการตกแต่งที่แปลกใหม่หลากหลาย
2. การเด็กมีสมาธิและจดจ่อกับกิจกรรมที่ทำจนสำเร็จ ได้ชิ้นงานศิลปะที่ตนเองประดิษฐ์เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง
3. เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับขนาด สี รูปร่างรูปทรงต่าง ๆ รวมถึงทิศทางการจัดวางวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ตกแต่งทำให้มีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เพิ่มขึ้น
4. เด็กรู้จักชื่นชมผลงานของเพื่อน เคารพความคิดเห็นของเพื่อนมากขึ้นเมื่อเพื่อนเสนอแนะเกี่ยวกับผลงาน
5. เด็กมีระเบียบวินัยในการเก็บอุปกรณ์เข้าที่ เมื่อทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- คันธรส วงศ์ศักดิ์. (2553). *ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์โดยใช้พืชผักผลไม้*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธนารัตน์ เจือจันทร์. (2554). *ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเส้นเชือก*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธงชัย สันทรัพย์ทวีคุณ. (2564). การพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมละเลงสี. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 9(1), 117.
- นพรัตน์ นามบุญมี. (2557). การพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสี่สอ. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา*, 8(4), 73-80.
- ปรีชา บุญมาศ. (2551). *ทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นการผสมสี*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แพรวดา เตียวทศเศรษฐ์. (2561). *การศึกษาผลของโปรแกรมการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กก่อนวัยเรียน*.

- (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เยาวรัตน์ รัตนธรรม. (2561). การเพิ่มการรับรู้ด้านมิติสัมพันธ์ และความใส่ใจของนักเรียนปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกาย. (วิทยาสาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา). วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เรือนแก้ว ยะไข่. (2554). ผลของการจัดกิจกรรมการเล่นที่ต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย. (การค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วรัญญา ศรีบัว. (2553). ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยกระดุม. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุจิน จันทศิริ. (2564). การพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์โดยใช้งานศิลปะงานปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย. วารสารการบริหารการศึกษาและครุศาสตร์, 1(1), 45-54.
- สุดใจ คำเขียว. (2562). การจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นคุณธรรมเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองปาดอง. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 3(8), 159-170.
- อัมรัตน์ ตั้งพิทักษ์ไพบุลย์. (2562). ประสิทธิภาพของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เทคนิคการวาดรูประบายสี เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.